

משה חיים פלח

- בשיטת רש"י בדינא דטומאה חמורה עד לגר 1
 בשיטת הרמב"ם בגדר דין ייעוד 3
 בגדר דינא דלמיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר 6
 בשיטת הרמב"ם בדין סימנים דאורייתא 9

בשיטת רש"י בדינא דטומאה חמורה עד לגר

מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אצל הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא.

אולם בצכורות (כג א) [גבי צהמה שהפילה חררת דס] פירש רש"י דטומאה חמורה היינו משא וטומאה קלה היינו מגע וז"ל עומאה חמורה דהיינו משא עד לגר עד שהיא ראויה לאכילת גר תושב אצל אס סרחה ורינה ראויה לגר תו לא מטמאה צמשא אצל עומאה קלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב שפיר דזו אינה ראויה לגר להכי לא מטמאה צמשא וצמגע נמי לא דאמר'י צדס הלידה נגע שהוא הרוצ עכ"ל, ויעוין צרמז"ן צסוגין דהציא דצרי רש"י בצכורות וז"ל ושם פי' רש"י ז"ל עומאה חמורה משא שהוא מטמא בגדים עומאה קלה מגע, ומיבו הא נמי לא נהירא דצריש פרק דס שחיטה צכריתות משמע דטומאה חמורה אדם וטומאה קלה אוכלים ומשקין, דאמרינן התם אוליא דס מהלכי שתים שאין צהס עומאה קלה אוליא דס שרעים שאין צהס עומאה

אמר רבה כשם שטומאה צלועה אינה מטמאה כך טהרה צלועה אינה מיטמאה עומאה צלועה מנלן דכתיב והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא טהור ודלמא שאני התם דלא חיזא לגר הניחא לרבי יוחנן דאמר אחת זו ואחת זו עד לכלב שפיר אלא לצר פדא דאמר עומאה חמורה לגר וטומאה קלה עד לכלב משום דלא חיזא לגר הוא נהי דלא חיזא צפניו שלא צפניו מיחזיא חיזא ליה, ופירש רש"י אחת זו ואחת זו צין לטמא אדם וצין לטמא אוכלים היא מטמאה עד שתפסל מאכילת כלבים וקרא למטעו היכא דהסריחה מחיים הוא דאתא אצל היכא דנראית לגר צשעת מיתה וחלה עלה שם נבלה לא פקע מינה שם נבלה עד לכלב והכא קא מטהר ליה צהערב שמש שפיר מליה למילף דטעמא משום צליעה הוא, אלא לצר פדא דאמר עומאה חמורה לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר למאכל אדם אצל

וציאר גדר החילוק בין סרוחה מעיקרה לבין היכא דאיתחזי מעיקרה, היה מקום לצאר דהיכא דאיתחזי מעיקרה כיון דכבר חייל עלה שם נצילה תו לא פקע, אך יתכן לצאר עוד דעלם שם נצילה פקע, אלא דעומאת נצילה דחייל עליה תו לא פקעה^א.

ומעתה יש לצאר דצרי רש"י, דהנה צעיקר דינא דהנושא את הנצילה מטמא בגדים, ציארו האחרו^ב צממה דרכים, יש שציאר דהנצילה היא המטמאה את הצגדים והאדם אינו אלא מעביר עומאה וכעין יד, אך כבר תמכו בזה דהא נצלת עוף טבור נמי מטמאה בגדים אף דאינה מטמאה אלא בצית בצליעה, אלא ציארו האחרו^ב דגדר הדין דכל זמן דלא פירש ממטמאוי חשיב אז הטמאה לשעתו [וכן כע"ז באופ"א].

ומעתה יש לדון, דלהאי דינא צעינן דאכתי יחא שם נצילה צעלם החפלא, ולא סגי צמה דחל דין עומאת נצילה ולא פקע, דכל האי דינא דנתחדש דהנושא את הנצילה נעשה אז הטומאה, היינו בנושא נצילה ממש, ולפ"ז מצואר היטב דהיכא דנפסלה מגר, כיון דתו אינה קרויה נצילה, לית צה דין עומאת משא [ואין להקשות דנהי דהנושא אינו מטמא בגדים, אך מ"מ יטמא הוא עלמו עומאת ראשון, דכרי לא אשכחנא צנצילה עומאת משא מלצד האי דינא דנעשה אז הטומאה

חמורה, וכולה שמעתא דהתם קשיא לצ' לשונות של רש"י ז"ל כו' לא מחזור עעמיה מאי שנא מגע ממשא כו' אם נתמטעה נצלה זו מלמא ודאי מכל עומאה שלה נתמטעה עכ"ל.

והנה צמה דתמה הרמב"ן מסוגיא דכריתות, כבר עמדו דאדרבה צפשוטו התם מצואר כדצרי רש"י, דהא אמרין דשראים אין צהן עומאה חמורה והרי שראים מטמאין צמגע אלא דאין מטמאין צמשא [ואין מטמאין צגדים] וז"ל רש"י שם אוליא דם שראים שאין צהן עומאה חמורה שאין שרין מטמאין אדם לעמא צגדים, ויעו"ש צתום^ב [ויעוין עוד ברש"י לעיל שם (כ ז ד"ה עומאה חמורה) וצחק נתן שם].

אך אכתי ל"צ עוצא דצרי רש"י, דמאי שנא מגע ממשא וכדתמה הרמב"ן, דממ"נ אי אכתי חשיבא נצילה תעמא אף צמשא ואי לא חשיבא נצילה לא תעמא אף צמגע.

ונראה לדון צציאר דצרי רש"י, דהנה צצכורות שם (כג ז) אמרי מ"ט דצר פדא דכתיב לא תאכלו כל נצלה לגר וגו' הראויה לגר קרויה נצילה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נצילה ואידך למעטוי היכא דהסריחה מעיקרה ואידך דהסריחה מעיקרה לא לריכא קרא למעטוי עפרא צעלמא הוא,

^א **מיהו** צצכורות שם פרכי מדתן התם רבי אליעזר צן יעקב אומר צממה גסה שפעפעה חררת דם הרי זו תקצר ונפערת מן הצכורה ותני ר' חייה אינה מטמאה לא צמגע ולא צמשא ואמר ר' יוחנן משום ציטול צרוצ נגעו צה ופרכי מאי איריא משום ציטול צרוצ תיפוק לי דלא איתחזי כלל ומשני הא נמי איתחזי מעיקרה אגב אימיה, ומשמע לכאורה דסגי דחייל עלה שם נצילה וי"ל, ויעוין צחי הגר"ז שם.

הניחא לזר פדא דאמר עומאה חמורה עד לגר ועומאה קלה עד לכלז הא לא חזיא לגר כו'.

וגדר הדברים לריך ביאור, דמכו הנידון אי עומאה כמאן דאיתא, ומאי שנא מגע ממשא, אך למשנת בדברי רש"י נראה לזאר, דהנה האחרו' דנו האם דין ציטול צרוב אינו אלא על דינים או דאיכא ציטול אף על מליאות הדבר, ויש לומר דזכו יסוד הנידון אי עומאה שצטלה כמאן דאיתא או כמאן דליתא, דעומאה הויא מליאות, ואי אמרי' דציטול צרוב הוי על מליאות הדבר והויא העומאה כמאן דליתא, ממילא אינה מעמאה אף במשא, אך אי אמרינן דליכא ציטול צרוב אלא על דינים ולא על מליאות, וא"כ עלם העומאה כמאן דאיתא דמיא, ורק דין העומאה, דדינה לעמא אחרים צטל (ונת' טוד במקו"א).

ומעתה יש לומר דהיינו דוקא לענין מגע, דצזא יסוד הדין משום דדינה דמעמאה צמגע, אך הא דנתחדש צדין משא, דהנושא את מליאות הנצילה נעשה אצ העומאה כמותה צשעתו, לא תלי צדינה לעמא, אלא צעלם מליאות הנצילה, וכיון דאכתי אית לה שם נצילה, הרי הנושאה נעשה אצ העומאה כמותה צשעתו [ומכא זכ עמא אף לאחר שפירש].

כמותה, וי"ל דאיכא דפקע מן החפלא שם נצילה, ולית צב הכ דינא דהנושאה נעשה אה"ט, אין צב אף עומאת קלה ע"י משא, וכשאר עומאות (שרז וש"ז וכו') דאין מעמאות אלא צמגע ולא צמשא (רפ"ק דכלים)].

והנה צצכורות (שם כג א) אמר ר"ל משום ר"י נשיאה הלוכה ליר מעם הארץ משיקו צמים וטבור ממה נפשך אי מיא רוצא נינהו כיון דעציד לכו השקה טברי לכו ואי רוצא ליר נינהו ליר לא צר קצולי עומאה הוא מאי איכא משום הנך מיעוטא דמיא הנך צטלו לכו צרובא, אמר רבי ירמיה לא שנו אלא לטבול צבן פיתו אצל לקדירה לא מלא מין את מינו וניעור כו' א"ל אצוי וכי עומאה שצטלה חזרה וניעורה, א"ל ואת לא תסצרא וכתנן סאה תרומה עמאה שנפלה כו' א"ל אם עומאה עוררת עומאה טברה עוררת עומאה איתיביה אפר כשר שנתערב כו' ואי אמרת עומאה כמאן דאיתיב דמי נכי דצמגע לא מטמא לעמא צמשא הא איתמר עלה אמר ר' יוסי צרבי חנינא טבור מלעמא צמגע אצל מטמא צמשא כו' ובה דתנן ראצ"י כו' ותני ר"ח אינה מטמאה לא צמגע ולא צמשא אמאי דנכי צמגע לא מטמא טעמא צמשא אישתיק דלמא שאני הכא דהויא לה עומאה סרוחה

בשיטת הרמב"ם בגדר דין ייעוד

האי אלמנה היכי דמי אילימא דקדיש נפשה אלמנה קרי לה ואלא דקדשה אציה מי מלי מצזין לה ובה אין אדם מוכר את צתו לשפחות

איך מוכרה לקרובים משום רבי אליעזר אמרו מוכרה לקרובים ושזין שמוכרה אלמנה לכבן גדול גרושה וחלוואה לכבן הדיוט

לא יעדה מלמד שצריך ליעדה הוא תני לה והוא אמר לה בקידושי יעוד ואליצא דרזי יוסי דרזי יהודה דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו רב נחמן בר יצחק אמר אפילו תימא לקידושין ניתנו שאני הכא דאמר רחמנא יעדה, הרי מצואר דפליגי אמוראי צבא דצעינן דעת דידה אי היינו דוקא לר"י דר"י דמעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו, או דאף לחכמים דמעות הראשונות לקידושין ניתנו.

ויעוין ברמב"ם (פ"ד מעצדים ה"ב) דכתב וז"ל אין האדון מיעד אמה העצריה לא לו ולא לבנו אלא מדעתה אף על פי שכבר קיבל אציה מעותיה שהרי הוא אומר יעדה מדעתה עכ"ל, הרי דפסק הרמב"ם דאף לחכמים דמעות הראשונות לקידושין ניתנו צעינן דעתה דוקא, והאריך הרמב"ם לזאר כן "אף על פי שכבר קיבל אציה מעותיה" כו' וכוונתו להציא צזה שינויא דרב נחמן בר יצחק.

ויעוין באחרו' דנעו דעת הרמב"ם דהא דצעינן דעת דידה היינו דצעינן ריזוי דידה וכשיעת רש"י צסוגין דצעינן דתקבל עליה.

והנה יש לעיין ביסוד פלוגתייהו דאציי צריה דרזי אצבו ורב נחמן בר יצחק אי צעינן דעתה למ"ד מעות הראשונות לקידושין ניתנו, ונראה דאציי צריה דרזי אצבו סבר דלחכמים דמעות הראשונות לקידושין ניתנו כבר נגמר מעשה הקידושין עם האב, אך לרב נחמן בר יצחק דמשני דאף למ"ד מעות הראשונות לקידושין ניתנו גלי קרא דצעינן דעתה, יש לומר דגלי קרא דאכתי לא נשלים

אחר אישות ואמר רב עמרם א"ר יצחק הכא בקדושי יעוד ואליצא דרזי יוסי יהודה דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו כו'.

והנה ז"ל הרמב"ם (פ"ד מעצדים ה"ב) יש לאדם למכור צתו לפסולין כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוטה לכהן הדיוט שאע"פ שהן בלאו קידושין תופסין צבה (ה"ג) המקדש את צתו כשהיא קענה ונתארמלה או נתגרשה אינו יכול למוכרה שאין אדם יכול למכור את צתו לשפחות אחר אישות אבל מוכרה לשפחה אחר שפחות, כיצד מכרה לשפחות תחלה ויעד אותה האדון ומת האדון או גרשה וחזרה לרשות האב כשהיא קענה הרי האב מוכרה פעם שנייה אפילו לכהן עכ"ל, ותמבו האחרו' דהרי הרמב"ם פסק (שם ה"ז) כחכמים דמעות הראשונות לקידושין ניתנו וז"ל כיצד מלות יעוד אומר לה צפני שנים הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי הרי את לי לאשה אפילו צסוף שש סמוך לשקיעת החמה, ואינו צריך ליתן לה כלום שמעות הראשונות לקידושין ניתנו עכ"ל, והרי מצואר צגמ' דלהך מ"ד ייעוד חשיב כאירוסין דאב ואית ציה דינא דאין אדם מוכר את צתו לשפחות אחר אישות, והיאך פסק הרמב"ם דמוכר אדם את צתו אחר ייעוד.

וכבר ביארו צזה האחרו', דהנה לקמן (יע א) אמר ר' אייצו א"ר ינאי אין יעוד אלא צגדול אין יעוד אלא מדעת תרתי מה טעם קאמר מה טעם אין יעוד אלא צגדול לפי שאין יעוד אלא מדעת, ואיצעית אימא מאי מדעת מדעת דידה דתני אציי צריה דרזי אצבו אשר

ולא פירש משום דזעינ דעת מקנה כדפירש לקמן צפרק האיך מקדש (מד ז) וציארו האחרו' דציבמה כיון דנקנית צביאח צעל כרחב, ס"ל לרש"י דליכא חסרון מדין דעת מקנה אף לרבנן, וע"כ דהא דמלרכי חכמים דעתה היינו לעלם מעשה הקידושין, ועד"ז ציארו האחרו' צשיעת הרמז"ס (רפ"ד מאישות) דצקידושין איכא דין רלון עפי דהוי דין צמעשה הקידושין, מיהו יעוין צזכר ילחק (סי טז) דאזיל איפכא, דכך דין רלון המחדש צקידושין אינו אלא צחלות הקידושין אף למעשה הקידושין לא צעי רלון כלל יעו"ש].

ולכאורה לדרך זו הדק"ל, אולם נראה ליישב גם לדרך זו, דהנה צפשוטו הא דזעינ דעתה היינו למעשה הקידושין וכנ"ל [ויעוין צהמשך דברי הגר"ח שס שכתב וז"ל דעתה לא צעינ רק למעשה הקידושין, או דהוי גזירת הכתוב ציעוד דזעינ דעתה עכ"ל הרי דנסתפק הגר"ח אי הוי גזירת הכתוב צעלמא או דהוי דין צמעשה הקידושין] ולכאורה ל"צ דהרי צכל קידושין הנעשין ע"י האצ סגי צדעת האצ אף למעשה הקידושין, ואמאי הכא צעינ דעתה.

והנה צתום' הרא"ש (יע ז) נקט דלמ"ד מעות הראשונות לקידושין ניתנו "הצא עליה משעת מכירה עד שעת ייעוד יש צו איסור אשת איש דהל הייעוד למפרע משעת מכירה", אולם צחידושי רבינו חיים הלוי שס נקט צפשיעות דלית ציה איסור אשת איש למפרע, וז"ל חזינן דלמ"ד מעות הראשונות לקידושין ניתנו אס הלכה ונתקדשה לאחר קודם יעוד הא תניא צקדושין דף י"ט ע"צ

מעשה הקידושין ע"י האצ, ולהכי הוא דזעינ דעתה דידה.

ומצתה יש ליישב דברי הרמז"ס, דיש לומר דס"ל להרמז"ס דכל מה דמבואר צסוגין דלמ"ד מעות הראשונות לקידושין ניתנו חשיב הייעוד כאירוסין הנעשין ע"י האצ ואית ציה דינא דאין אדם מוכר את צתו לשפחות אחר אישות, היינו לאצוי צריה דרבי אצבו דוקא, דס"ל דלמ"ד מעות הראשונות לקידושין ניתנו צצר נגמר כל מעשה הקידושין ע"י האצ ולהכי פשיטא ליה דלא צעינ דעתה כלל, אף למאי דפסק הרמז"ס כרצ נחמן צר ילחק דאף למ"ד לקידושין ניתנו צעינ דעתה, ע"כ דלא נגמר מעשה הקידושין ע"י האצ, ולהכי לא חשיב שפחות אחר אישות.

אולם הנה צחידושי רבינו חיים הלוי (פ"ד מיבום והילנה) כתב וז"ל ציעוד עלם הקידושין נעשה ע"י האצ, ואף על גב דדרשינן מאשר לו יעדה דזעינ דוקא מדעתה, הוא דהוי גזירת הכתוב דצלא דעתה לא הוי יעוד ומעשה הקידושין כלל, ולא כמו צשארי קידושין דעיקר הקידושין תלוי צדעתה, וצדעתה הוא דנעשו הקידושין עכ"ל יעו"ש, ומבואר דנקט דאף למאי דק"ל דזיעוד צעינ דעתה, מ"מ עלם הקידושין אינן אלא ע"י האצ, והא דזעינ דעתה אינו אלא תנאי צמעשה הקידושין, דצלא דעתה לא הוי יעוד ומעשה קידושין [והוא ע"ד מה דציארו האחרו' (יעוין צשי"ר שמואל לעיל צ צסק"ג ועוד) דצברי רש"י (יבמות יע ז) דהא דסצרי חכמים דמאמר דיצמה אינו אלא מדעתה ילפי' מקרא ד"והלכה והיתה לאיש אחר מדעתה משמע"

דאס רזה ליעד מיעד וצעלו קידושי האחר, ומפרש שם בגמ' הטעם משום דדמי לאומר לאשה התקדשי לי מעכשיו, וקשה דהרי אכתי לא נעשית אשת איש למפרע, ואמאי לא תפסי צה קידושין, ואין זה דומה למעכשיו דנעשית אשת איש למפרע, אלא ודאי דהא מיבא דציעוד שוב אין הקידושין גומרין אלא מדעת האדון לחוד, ועל כן למ"ד מעות הראשונות לקידושין ניתנו דנעשה מעשה הקידושין לענין זה שאין היעוד תלוי שוב בדעתה, על כן אהניא זאת גם לענין זה שאינה יכולה לקבל עוד קידושין מאחר, לא ע"י עצמה ולא ע"י אציה, ודמיא זאת למעכשיו בחדא מילתא, דלענין זה שאין הקידושין תלויין עוד אלא בדעת האדון מהני היעוד שאח"כ למפרע, והוי כתנאי דמעכשיו דדינה לענין זה כמקודשת למפרע עכ"ל יעו"ש [ויש מצארים בכוונתו עפ"ד התשב"ץ (ה"צ ס"ו סז) דצכל קידושין קונה הצעל את האשה תחילה ועי"ז הוא דמלי לאוסרה ויעוין היטב בלשון הגר"ח ואכמ"ל] וחזינן דאף דמעות הראשונות לקידושין ניתנו אכתי לא נשלמו הקידושין, ומה"ט צעינן עדות לקיומי צשעת הייעוד, וצירושלמי (ה"צ) צמה הוא מייטדה אמר רבי זעירא מייטדה צדברים ויעוין שם, ומהאי טעמא צעינן דעתה צשעת הייעוד, דהרי חלק ממעשה הקידושין נעשה השתא עם הצת

[ומשא"כ צעלמא צכל אצ המקדש צתו דכל מעשה הקידושין נעשה עם האצ ולהכי לא צעינן דעתה כלל אף למעשה הקידושין וסגי צדעת האצ] וז"ל הגר"ח שם ודעתה לא צעינן רק למעשה הקידושין, אצל עיקר דעת המתקדשת כצר נעשה ע"י האצ צשעת מכירה, וכדילפינן מינה דאומר אדם לצתו קענה לאי וקצלי קידושך, דגם שם לא מהניא דעתה רק למעשה הקידושין, ועיקר הקידושין הם מדעת האצ, והכא נמי ציעוד דכוותה, והכי מוכת, דהלל הא דדרשינן מאשר לו יעדה צצעינן דעתה, הא לא צעינן רק דעתה ולא דעת האצ, ואף דקענה היא והיא צרשות אציה, אלא ודאי דעיקר הקידושין תלוי רק צדעת האדון, ודעתה לא צעינן רק למעשה הקידושין, או דהוי גזירת הכתוב ציעוד צצעינן דעתה, ועל כן פקע מינה זכות אציה, ודעת אציה כצר היה צשעת מכירה עכ"ל.

ומצתה י"ל לדגינא דאין מוכרה לשפחות אחר אישות לא סגי צמה דעלם ההקנאה לאישות נעשית ע"י האצ, אלא צעינן דאף עלם מעשה הקידושין יבא נעשה ע"י האצ, ולמ"ד צצעינן דעתה הרי מעשה הקידושין לענין חלות דין אשת איש אינו נעשה ע"י האצ אלא ע"י הצת, ולהכי לא חשיב מוכר צתו לשפחות אחר אישות.

בגדר דינא דלמיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר

עד שתדע שמא מעוברת היא לרתה היתה לה חמות אינה חוששת ילתה מליאה חוששת רבי יבושע אומר אינה חוששת כו' צשלמא יצומי

בר"פ האשה צתרא (ק"ע א) האשה שהלך צעלה ולרתה למדינת היס וצאו ואמרו לה מת צעליך לא תנשא ולא תתייבס

לעבודת כוכבים ה"ל מיעוטא דמיעוטא ומיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ.

ויצוין צמרדכי בחולין פרק הזרוע (סי' השל"ג) בשם רבינו משולם דתמה דבהא דאמר' (שם קל"ד) חורי הנמלים שבתוך הקמה הרי אלו של צבל הצית ושל אחר הקולרים העליונים לעניים והתחתונים של צבל הצית רבי מאיר אומר הכל לעניים שספק לקט לקט, ותמה רבינו משולם דצמה שאחורי הקולרים אמאי לא אזלינן בתר רובא ורובא דקמה לצבל הצית הוא וכי תימא ר' מאיר לעמיה דחייש למיעוטא אן סהדי דמיעוטא דמיעוטא הוא כדאמר' גבי גביות בית אונייקי בעבודה זרה, ורבינו צרוך (צמרדכי שם) השיבו וז"ל ומה שכתב אדוני דאן סהדי דמיעוטא דמיעוטא הוא אין נראה לי דאם כן קטן וקטנה נמי נימא מיעוטא דמיעוטא הוא אלא ודאי לא הוי מיעוטא דמיעוטא אלא בתרי עניני דומיא דגביות בית אונייקי דצפ' אין מעמידין כיון דאיכא רוב עגלים שאין נשחטין לעבודת כוכבים ואיכא נמי שאר בהמות כלומר דשאר בהמות לגמרי אין נשחטות לעבודת כוכבים כי אם עגלים לחוד, אצל אם היו נשחטים שאר בהמות לעבודת כוכבים אפילו אחד מני אלף לא הוי אלא חד מיעוט דמיעוט בהמות נשחטין לע"ז והוי לן למיחש שמא הכ קיבה מאותה מיעוט עכ"ל, ומבואר דנחלקו רבינו משולם ורבינו צרוך מה חשיב מיעוטא דמיעוטא, דלרבינו משולם יסוד הדין תלי בשיעור הרוז והמיעוט, אך לרבינו צרוך יסוד הדין תלי צמה דאיכא הכא תרי רובי [ובגטין דחשבינן ליה כמיעוטא דמיעוטא, ל"ל דחשיב כתרי רובי בתרי ענייני, האחד דרוז צני אדם

לא דלמא מיעברא וקפגעה באשת אח דאורייתא אלא לא תנשא אמאי הלך אחר רוב נשים ורוב נשים מתעברות ויולדות לימא ר"מ היא דחייש למיעוטא כו' צמאי אוקימתא כו' מאיר חימא סיפא היתה לה חמות אינה חוששת אמאי הלך אחר רוב נשים ורוב נשים מתעברות ויולדות מיעוט מפילות וכל היולדות מחלה זכרים ומחלה נקבות סמוך מיעוטא דמפילות למחלה נקבות והוו ליה זכרים מיעוטא וליחוש דלמא כיון דאיחזקה לשוק לא חייש רישא דאיחזק לייצום תייצם כו' אמר רבא רישא חזקה לייצום ורובא לשוק וחזקה לא עדיף כי רובא ואייתי מיעוטא דמפילות סמוך לחזקה והוה ליה פלגא ופלגא לא תנשא ולא תתייצם סיפא חזקה לשוק ורובא לשוק והוי ליה זכרים מיעוטא דמיעוטא ומיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר.

ומבואר דאף דרבי מאיר חייש למיעוטא מ"מ למיעוטא דמיעוטא לא חייש, וכן אשכחנא בכ"ד, צריש גיטין (ב' ז) גבי לשמה דגט אמרינן דרוב צקיאין הן ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי ורצנן הוא דאלרוך, וביארו תוס' שם דהוי כמיעוטא דמיעוטא דלא חיישינן אפילו לרבי מאיר, ובעבודה זרה (ל"ג ז) אמר רש"ל מפני מה אסרו גביות אונייקי מפני שרוב עגלים של אותה עיר נשחטין לעבודת כוכבים, מאי איריא רוב עגלים אפילו מיעוט נמי דהא ר"מ חייש למיעוטא, אי אמרת רוב איכא מיעוט אלא אי אמרת מיעוט כיון דאיכא רוב עגלים דאין נשחטין לעבודת כוכבים ואיכא נמי שאר בהמות דאין נשחטין

דהוי רוב גמור מהני מסצרא ואין זה כלל מדין אחרי רצים להטות, ולהכי מהני אף צממון.

ומצתה יש מקום לבאר דזהו טעמא דמודה רבי מאיר במיעוטא דמיעוטא דלא חיישינן ליה, כיון דהתם לא צעינן כלל לדין אחרי רצים להטות, אלא הוי מסצרא, וצכה"ג מהני אף צממון.

אולם עיקר שיטת רבינו משולם ז"ל לכאור מסוגין דמצואר דצמקום דאיכא רוצא וחזקה נמי הוי המיעוט כמיעוטא דמיעוטא ולא חייש ליה רבי מאיר, והרי צפשוטו דין חזקה ל"ה הוכחה וצירור ול"ש לנרפו להחשיב את הרוב לרוב מסצרא, ואעפ"כ מהני להחשיב את המיעוט למיעוטא דמיעוטא דלא חייש ליה רבי מאיר [ויל"ד].

ושיטת רבינו צרוך דגדר מיעוטא דמיעוטא דלא חייש ליה רבי מאיר לא תלי צשיעור הרוב והמיעוט, אלא דצמקום דאיכא תרי דיני רוב, או דין רוב ודין חזקה, צכה"ג לא חייש רבי מאיר, וכגון צסוגין דאיכא דין רוב ודין חזקה, וכן צע"ז דאיכא תרי ספיקי וצכל חדא מינייהו איכא דין רוב, חדא האס הוי מעגלים או משאר צהמות, ואיכא רוב דהוי משאר צהמות, וכן צעגלים איכא רוב נוסף דאין נשחטין לעבודה זרה [ול"ל דלא חשצין ליה כשם אחד לענין זה, אלא כצ' ספיקות חלוקין, ומש"ה חשיב תרי רובי

צקיאין, וכצ' דסתם ספרי דדייני מיגמר גמירי, והיינו דמה דהוי ספרא דדייני הוי טעם נוסף לדון דידע דין לשמה וחשיב כרוב נוסף, ועוד דהך רוב מורה ד"מיגמר גמירי" דיני גיטין ולא רק דצקיאין צדין לשמה ואכמ"לן אף אכתי ל"צ גדר הך דינא צין לרבינו משולם וצין לרבינו צרוך.

ולשיטת רבינו משולם יש לדון לבאר, דהנה צצ"צ (ה א) אמר ריש לקיש הקובע זמן לחצירו ואמר לו פרעתוך צתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע צזמנו ומסקינן והלכתא כר"ל ואפילו מיתמי ואף על גב דאמר מר הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא צשצוטה חזקה לא עמיד איניש דפרע צגו זימניה, ותמכו באחרו' דהא קי"ל דלא אזלינן צממון צתר רוצא, ונאמרו צזה כמה דרכים², וצשערי ישר (ש"ג פ"ג) כתב לבאר דהא דמהני הך רוב צדיני ממונות משום "דרוב כזה הוא כעין ראייה ועדות קלת דהמיעוט צזה הוא מיעוטא דמיעוטא, והוכחה כזו מהניא גם צדיני ממונות, ודין הרוב דמהני צאיסורין הוא אף צאופן שבהוכחה קלה וקלושה כגון אס היו חמישים קונים לשחיטה וחמישים ואחד קונים לרידיא ומתחשב לרוב ע"פ דין תורה לרובא לרידיא ע"י איש אחד העודף, דמן התורה ליכא חילוק צהמות העודף של הרוב על המיעוט" וכתב הגרש"ש שם דצכהאי גוונא

² יש שציארו דהתם כיון דאיכא חזקת חיוב צעי טענה להפטר, וכיון דלא עמיד איניש דפרע צגו זימניה הויא טענה גרועה ולא מהניא, ויש שציארו דהך חזקה ל"ה מדין רוב וחשיבא כודאי ואכמ"ל.

דרכים, ובשערי ישר (ש"א פ"ט) כתב לבאר
 זוהו דדין ספיקא דאורייתא לחומרה לא הוי
 איסור ודאי אלא אזכרת ספק, דמסביר
 ידעינן דאנו מחויבים לפרוש מן הספק שמא
 נפגע בגופו של האיסור, וכיון דהוי איסור קל,
 בהך איסור גופיה ליכא דין להחמיר אף
 בספיקו יעוין שם עוד, ועד"ז יש לומר דאף אי
 רבי מאיר חייש למיעוטא מדאורייתא, מ"מ
 ל"ה איסור גמור אלא איסור קל למיחש
 למיעוטא, ומש"ה במקום דאיכא דין בכרעה
 נוסף כרוב או חזקה, לא חיישינן למיעוטא.

ואכמ"לן אך ל"ב דמאי מעליותא איכא צמה
 דאיכא הכא תרי דיני רוב או רוב וחזקה, כיון
 דבכל חדא מינייהו לא סגי בפני"ע.

והנה לשיטת הראשונים דהא דחייש רבי
 מאיר למיעוטא במקום דליכא חזקה
 אינו אלא מדרבנן, יש לבאר צפשיעות דצכה"ג
 דאיכא דין נוסף דרוב או חזקה לא החמירו
 למיחש, אך אי רבי מאיר חייש למיעוטא
 מדאורייתא אף במקום דליכא חזקה, לכאורה
 קשה לחלק בין חד רובא לתרי רובי, אולם הנה
 בגדר היתרא דספק ספיקא מלינו כמה

בשיטת הרמב"ם בדין סימנים דאורייתא

והנה כתב הרמב"ם (פ"ח מגזילה ואזידה כ"ו
 – ז) מלא גיטי נשים בזמן שהבעל מודה
 יחזיר לאשה, אין הבעל מודה, אם נתנה האשה
 סימן מוצהק ינתן לה ואם לאו לא יחזיר לא
 לזה ולא לזה, אמר הבעל מידי נפל ונתן סימניו
 והאשה אומרת מידי נפל ונתנה סימניו ינתן
 לה, והוא שתתן סימן מוצהק כגון שאמרה
 נקצ יש צלד אות פלונית, שאלו לא הביע לידה
 לא היתה יודעת, הוא אומר סימני החוט
 שקשר בו הגט והיא אומרת סימני החוט ינתן
 לה והוא שתאמר סימן מוצהק כגון מדת אורך
 החוט אבל אם אמרה אדום או שחור הוא אין
 זה סימן מוצהק, הוא אומר בחמת היה מונח
 והיא אומרת בחמת היה מונח ינתן לו שאין זה
 סימן מוצהק עכ"ל, ועמדו האחרו', דמשמע
 מסוף דברי הרמב"ם דוקא סימן גרוע
 כאדום ושחור לא מהני, אך סימן אמלעי מהני,
 ולזה קרי הרמב"ם סימן מוצהק וכמבואר
 ברמב"ם (פ"ג מגזילה ואזידה כ"ב וכו')

אין מעידין אלא על פרטוף פנים עם החוטם
 אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו כו'
 למימרה דסימנין לאו דאורייתא ורמינהי
 מלאו קשור צכים וצארנקי וצטבעת או שנמלא
 צין כליו אפילו לזמן מרובה כשר אמר אצוי לא
 קשיא הא רבי אליעזר צן מהבאי הא רבן
 דתניא אין מעידין על השומא ר' אליעזר צן
 מהבאי אומר מעידין מאי לאו צהא קמיפלגי
 דמר סבר סימנין דאורייתא ומר סבר סימנין
 דרבנן אמר רבא דכולי עלמא סימנין
 דאורייתא הכא צשומא מלויה צצן גילו
 קמיפלגי כו' ואיכא דאמרי אמר רבא דכולי
 עלמא סימנין דרבנן כו' ולהך ליטגא דאמר
 רבא סימנין דאורייתא הא קתני אף על פי
 שיש סימנין בגופו ובכליו גופו דארוך וגון
 כליו דחיישינן לשאלה כו' ואיצעית אימא כליו
 צחירי וסומקי.

הרמז"ס כמ"ד סימנים דאורייתא [אלא דנתקשו מתחילת דצרי הרמז"ס דנקט סימן דנקב יש צלל אות פלוני, וכן נקט צלכות גירושין (פ"ג ה"א) ומשמע דצטעין סימן מוצקה ממש].

משא"כ צגט דליכא אלא חשש רמאי, צזה אף מדרבנן סמכינן אסימנין יעו"ש.

אך האחרונים תמכו עוד דצרי הרמז"ס מסוגין דמצוחר דלמ"ד סימנים דאורייתא מהני אף לענין עדות מיתה, וכדאמרינן דאלעזר צן מהצאי דסצר דמעידין על השומא סצר סימנים דאורייתא, ועוד תמכו מנא ליה להרמז"ס האי דינא.

ותמחו האחרו' דצה' נחלות (פ"ז ה"ג) כתב הרמז"ס וז"ל מי שטבע צמים שאין להם סוף וצאו עדים שטבע צפניהם ואצד זכרו, אף על פי שאין משיאין את אשתו לכתחלה הרי היורשין נוהלין על פיהם, וכן אם צאו עדים שראוהו שנפל לגוב אריות ונמרים או שראוהו ללוב והעוף אוכל צו, או שנדקר צמלחמה ומת או שנהרג ולא הכירו פניו אלל היו לו סימנים מוצקהין צגופו והכירו אותם, צכל אלו הדצרים וכיוצא צכן אם אצד זכרו אחר כך יורדין לנחלה צעדות זו אף על פי שאין משיאין את אשתו, שאני אומר שלא החמירו דצצרים אלו אלא מפני איסור כרת אלל לענין ממון כו' עכ"ל, ומצוחר דצצרי הרמז"ס דמדרבנן החמירו דלא מהני סימנין מוצקהין לענין איסור אשת איש, ותמכו האחרו' דמאי שגא מגט דמצוחר צרמז"ס דמהני סימן וכנ"ל.

ונראה ליישב, דהרי מצוחר דצצרי הרמז"ס דסימנין דמו למים שאין להם סוף, והיינו דכשם דכתם מדאורייתא מותרת משום דסמכינן ארובא, אלא מדרבנן החמירו שלא לסמוך על רוב, ה"נ צבי סימנים, דלפ"ר הא דסמכינן על סימנים לסקל חששא דאיתרמי היינו מעין דין רוב, דלא שכיח דליתרמו שני דצרים השוים צסימניהם [ואף למשנת צמקו"א דיסוד דין סימנים ל"ה מהלכתא דרוב, מ"מ לענין הך דינא דרבנן דלא סמכינן על רובא להתיר איסור אשת איש, סצירא ליה להרמז"ס לדמותם].

והא דמצוחר צסוגין דלמ"ד דסימנים דאורייתא מעידים על השומא, י"ל דהרי אף צמים שאין להם סוף דקו"ל דלכתחילה לא תנשא, הרי הדין דאם נשאת לא תלא דללקמן צפירקין (קכא צ) וכ"פ הרמז"ס (פ"ג מגירושין ה"ב) ולא אסרוה אלא להנשא לכתחילה, ויש לומר דהא דאמרינן דמעידים על השומא היינו רק לענין דאם נשאת לא תלא, ואה"נ לכתחילה לא תנשא.

ובחי' הגרנ"פ (פ' אלו מציאות או קסג יעו"ש צכט) דן ליישב דצרי הרמז"ס, דצעלמא הרי צטעין לדין סימנים לתרי חששי, חדא לענין חששא דשמא איתרמי אחר השוה צסימנין, ועוד לענין חשש שיקרא, ומעתה י"ל דס"ל להרמז"ס דלענין חששא דאיתרמי החמירו מדרבנן שלא לסמוך על סימנין, ולהכי צמעידים עליו שמת ולא הכירוהו אלא ע"י סימנין מוצקהין פסק דאין משיאין את אשתו,